

Rajnai László (1924–2001)

Egy megrendítő élet és egy bámulatos méretű-minőségű életmű a felejtés és felfedezés jegyében. Egy életmű, ami mintha – bevallva-bevallatlanul – eleve a „poszt mortem” irracionális státusát célozta volna meg. Egy tudósi elkötelezettség, ami – a remek értelmező, Csűrös Miklós szavaival – „megalkuvás nélkül mindvégig ’belső karrierjén’ munkálkodott”. Egyszerre otthon lenni a szellem beláthatatlan tájain és az európai művelődés minden nagy pillanatában – és szinte egész életében otthontalanul, döbbenetes szegénységben, a testi nyomorúság, a fizikai kiszolgáltatottság állapotában inkább vegetálni, mint egzisztálni, és a folyamatos fenyegetettségben: meddig bírja tartással a lélek ezt a rettenetes kettősséget. Egy írástudó, akit a háború utáni nagy irodalmi zajgás a legjelentékenyebb írók körében talál, akiben társai a nagy Schöpflin utódját látják, élete legvégén jut el oda, hogy egyik (évtizedek óta elkészült) könyvét, a Vörösmartyról szólót, a kezébe vehesse. Rajnai és a „közeg” viszonyára mi sem jellemzőbb, mint az, hogy az 1965-ös Magyar Irodalmi Lexikonban „még” van öt-hat korrekt mondat róla, ám az 1994-es Új Magyar Irodalmi Lexikonban „már” nem találjuk a nevét. Pedig... Elég bárhol beleolvasni írásaiba: villogó szellem, bámulatos tudással felvértezett fantázia és utánozhatatlan személyességgel szárnyaló stílus...

Rajnai László annak a mind gazdagabb színeivel villogó kultúrkörnek lett – újra – fontos, sőt jellegadó alakja, aminek a központja Pécs – humán hagyományaival és örök polgári jelenével. Ha így is írja Rajnai 1999-ben: „Máig itt van állandó lakhelyem, de szűkebb pátriámnak már régóta nem nevezhetem...”, azért itt a Sorsunk és a Jelenkor, Várkonyi és Weöres, Mészöly és Csorba, Kodolányi és Tüskés... És ha csak Rajnai életútját, levelezését és életművét nézzük, ez a tér kitágul Pest és Itália felé is. Hát Pannónia? A Vörösmarty-könyvet Székesfehérvár jelenteti meg, a remek Várkonyi-esszé meg a szombathelyi Életünk 1966-ban. És ott volt élete nagy regényhőse, Kodolányi János az Ormánysággal és a Balaton-felvidékkel.

Összeállításunk publikálatlan szövegek bemutatásával kíván hozzájárulni a Rajnai „redivivushoz”. Örömünkre sikerült megnyernünk vállalkozásunkhoz Szirtes Gábort, a Pro Pannonia Kiadó igazgatóját. Ő az, aki a legtöbbet tette és teszi azért, hogy Rajnai László elfoglalhassa azt a helyet a magyar szellemtörténetben, amit pályakezdése és sok évtizedes termékeny magánya kijelölt a számára. Szirtes Gábor életrajzi monográfiája, a „Dráma hősenek jöttem a világra” (Pannonia Könyvek, 2015) a legfontosabb tájékoztató Rajnai életéről és hagyatékáról. Megtiszteltetés számunkra, hogy az Életünk 2017. nyári különszámának vendégszerkesztője lett.

(A szerkesztő)

*Rajnai László
az 1970-es években*